

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Dumínec'a.

Pretiuu abonamentului:	Pretiuu insertiuniloru:	Corespondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Iubirea facia de copii.

In sirulu fiintieloru, cari forméza lumea, nu exista nici un'a, carea se nu nisuiésca amesuratu destinatiunei sale primitive la realisarea vr'unui scopu. Dar pana candu celelalte fiinte, conduse numai de boldurile órbe, ajungu — de mii de ani încóce totu pe un'a si aceasi cale — la scopulu loru: atunci spiritulu omenescu cu simtiementu propriu, cu consciintia de sine si voia libera, séu omulu ca persona, este singuru capace a tienti la scopulu seu din detorintia, prin urmare consciu si liberu.

Cumca ce se fia scopulu, destinatiunea omului, acest'a ne aréta invederatu urmatóriele trei cuvinte: *perfectiunea crestínésca libera*. Prin realisarea libera a perfectiunei crestínesci, omulu se apropia in tóte de Dumnedieu, care fiindu isvorulu a totu ce exista, e totodata si isvorulu perfectiunei nemarginite. Realisarea acestui scopu este o problema nemarginitu sublima, spre ce e chiamatu singuru omulu, căci numai elu este perfectionabilu. La acestu scopu trebuie se nisuiésca fia care omu adeveratu, căci stagnarea e considerata ca celu mai mare pecatu facia de destinatiunea nóstra.

Pentru ca omulu se devina aceea, ce trebuie se fia, resulta conditiunea neincungiurabile: ca poterile sale innaacute se fia influintiate si desvoltate; ca inclinarile spre reu, cari impiedeca numai activitatea educativa, se se stirpésca, ér inclinarile spre bine se se intarésca. Asia dára trebuie se influintiámu cu precaugetare si intr'adinsu asupra lui, va se dica se-lu educámu, ca se si procure cunoscintia cătu mai perfecta despre esenti'a, bas'a si scopulu destinatiunei sale proprie; ca cunoscendu si voidu se propasiésca totu mai departe cătra perfectiunea nemarginita. Din acést'a cauza Kant ¹⁾ are totu dreptulu, candu dice: „Omulu numai prin educatiune póte se fia omu.“

De aici urméza neconditionatu, că nici educatiunea nu póte avé altu scopu, decâtu: *a ajutá pre omulu minorenu, ca insusi se ajunga la perfectiunea crestínésca.*

Din privintia realisării acestui scopu a sci a educá bine, ast'a este dóra cea mai grea si insemnata problema pe pamentu. Si celu ce implinesce cu voia si insufletire chiamarea acést'a; celu ce pe terenulu educatiunei nu e numai orientatu, nici numai conformatu, ci se afla totodata si a casa, si celu ce cauta numai in consciinti'a sa remuneratiunea pentru activitatea sacrificatória, acel'a este educatoriu adeveratu.

Pentru ca inse individulu decísu a se ocupá metodice cu educatiunea, se póta corespunde detorintiei sale, se pre-

tinde dela elu cu totu dreptulu: se fia investatu cu facultátile si insusirile absolutu necesarie la educatiune. Căci precum dice fórte la locu Lubrich: ²⁾ „Activitatea celoru ce s'au oferitu pe carier'a grea si spinósa a educatiunei numaf atunci va fi urmarita de rezultatulu si darulu doritu, candu se intrunescu in dinsii calitátile, cari forméza conditiunea sucesului. De aceste calitatí se tiene si *iubirea facia de copii*, ca o virtute cardinala a educatorului.“

Cu acésta ocaziune nisuiescu la lamurirea si demonstrarea din tóte pàrtile a necesitatei aceste calitatí atátu de insemnate si neconditionatu trebuintióse pentru educatoriu, cu atátu mai vertosu, cu cătu in dilele nóstre raportulu in cordatu si lipsitu de intimitate dintre invetiatoriu si elevu, ce se póte observá pasiu de pasin, este mai alesu effusalulu lipsei de iubire facia de copii.

Mai nainte de tóte ni se ivesce ca problema definitiunea iubirei.

Că ce se fia esenti'a iubirei, e fórte greu a o sulevá precisu. Scimu ce nu e, scimu, că si-are isvorulu in Dumnedieu, si pre elu lu-reoglindeza; căci Dumnedieu insusi este iubirea. Totusi inse i vomu espune in cătu-va notiunea folosiudu-ne de cuvintele lui Greith si Ulber ³⁾: „Iubirea se nasce din intipuirea despre unu cutare bine respectuosu, carea sternesce in noi complacerea cătu si simpathi'a de a ne uní cu acelu bine si a deveni fericiti in acést'a unitate. Iubirea este cea mai adenca si nalta miscare a spiritului, carea se produce din intipuire si se reduce la ea, carea intonéza tóte cordile simtieminteloru si afecteloru, iritéza si petrunde tóte boldurile si nisuintiele. De aceea va fi omulu acea, ce iubirea face din elu, si cine posedie iubirea lui, acel'a posedie tóta fiinti'a lui, tóta poterea si capacitatea.“

Acést'a iubire aplicata prin educatoriu facia de elevi se numesce *iubirea facia de copii*, carea este de mare insemnatate la sucesulu bine cuventatu alu educatiunei si instructiunei. De óra-ce educatorulu numai prin iubire sacrificatória póte dobandi *increderea* eleviloru sei, ceea ce forméza conditiunea cardinala a rezultatulu anumitu alu educatiunei; numai iubirea escita in copii *iubire reciproca*, carea dá deosebita valóre activitátii invetiatorului, si usioréza sarcinile impreunate cu carier'a pedagogica. Si de aici resulta, că pentru castigarea *increderei* si a iubirei reciproce, cari sunt neconditionatu de lipsa, trebuie se invetiámu pre copulu a iubi; dar precum numai inim'a póte vorbí cătra inima, asia si schintén'a iubirei o póte invapaiá numai inim'a infocata. „Educatoriulu trebuie se scie iubi, — dice

¹⁾ Kant, Ueber Pädagogik, von Theodor Vogt. Langensalza. 1878. p. 63.

²⁾ Lubrich A. Neveléstudomány. p. 350. T. I.

³⁾ Greith und Ulber, Anthropologie. 1854. §. 156.

Carolu Schmidt ¹⁾ — ca se p^ota propagá iubire, si se s^emene in lume iubire.“ Celu ce scie iubi, este fericitu, se afla in potestatea celei mai mari poteri; dreptu aceea este nenaturalu, si astfelu nu se p^ote partini, ca se voimu a desconsiderá legatur'a iubirei, precum o face ast'a scepticulu Montaigne. ²⁾

Acelu educatoriú s^eu invetiatoriu, carele nu p^ote st^{ir}pⁱ din sufletulu seu iubirea propria, carele st^á cu anim'a inghiatiata naintea eleviloru sei: nu p^ote escitá in ei iubirea dormitanda; astfelu de educatoriú e nesimtietoriú ca materi'a si rece ca m^ortea. Dorere inse, c^á numerulu aceloru educatoriú nu este micu, cari voindu a constringe pre copii la implinirea detorintieloru, se folosescu mai bine de ped^epsa nejusta, lauda nebasata, si de alte midil^oce neap^{te}; numai la iubire nu recurgu, la modulu celu mai salutaru, carele conduce la scopu.

Dar si iubirea facia de copii numai atunci conduce la scopu, numai atunci e urmarita de darulu doritu, candu posede acele calitáti, prin cari va deveni la aceea, ce trebuie se fia.

Se vedemu asiadara pe scurtu calitátile recerute:

1) *Iubirea facia de copii se fia curata, si anume in privintia motivulu si scopulu finalu.*

Iubirea educatoriulu si se nu se baseze nici candu pe frumsetia esterio^{ra}, pe conduita placuta si lingusit^oria, pe talente deosebite; ci iub^eca pre elevii sei cu iubirea nepatata prin pasiune secreta, ca si pre cei dupa chipulu si asemenarea lui Dumnedieu. Mai departe nu-i permisú educatoriulu a face deosebire intre copiii seraci si avuti; fia care copilu este naintea lui asemenea, si prin urmare nimene se nu fia impartasitu de atentiune deosebita. Copiii se fia imbracisati cu asemenea iubire, c^áci numai iubirea curata si nepartiala escita, si sustiene increderea copilulu. Intre elevii sei se nu aiba vr'unu favoritu, c^áci prin ast'a si-perde autoritatea, recerint'a neconditionata la succesulu educatiunei, si se strica si educatiunea celoralalti copii. C^átu de tare se inradecin^eza in inim'a copilulu iubirea curata a invetiatorulu, ac^est'a se p^ote ved^e din acea alipire adencu recun^oscat^oria, carea o dovedescu mai vertosu elevii cu morala buna facia de iubitulu lorú invetiatoriu. Fericitu este acelu invetiatoriu, carele a castigatu alipirea copiiloru concrediuti lui, c^áci ei i-imprumuta in activitate taría, si lu-imbia cu remuneratiune pentru ostenelele sale. De compatimitu este inse acelu invetiatoriu, carele nu se bucura in societatea copiiloru, si nu e legatu cu iubire purc^esa din inima curata de copilaría si de inocent'a copilar^escá.

Curata e numai iubirea isvorita din morala, precum ar^eta f^orte nimeritu Jean Paul ³⁾: „Iubirea se cladesce pe adeverat'a taría morala, ca precum de comunu p^om'a dulce pe cr^eng'a gr^osa; debilitatea tremura numai ca Vesuvulu, pentru ca se devasteze. Chiar astfelu iubirea curata nu e numai atotpoternica, ci ea e totu“.

(Va urmá.)

Cultur'a poporulu si sc^ola poporala

desvoltate istorice cu deosebita privire la Helveti'a. *)

Tem'a, de carea ne ocupámu in cele ce urm^eza, este o tema ce se amintesce adesea, si se discuta multu. Ea este inse cu t^ote acestea unu lucru de primulu rangú, unu lucru ce merita se-ii dámu t^ota atentiunea. Obiectulu, de carele se ocupa este celu mai insemnatu fenomenu din univ^{er}su, este omulu.

Avemu inca multa cauza a desceptá si a ne intari in credint'a, chiamata a salvá si eliberá omenimea, spre a o put^e face pe calea ac^est'a fericita: credint'a in marimea, sublimitatea si divinitatea naturei omenesci.

Ac^esta credintia produce in noi convingerea, c^á toti cei ce se nascu din muier^e au acel^esi drepturi, candu este vorb'a de desvoltare (educatiune.) Ea pretinde, ca desvoltarea si cultur'a se nu fie numai privilegiulu unei caste, ci ea se fie unu bunu comunu alu omenimei intregi, ca cu timpulu se nu existe dec^átu numai o singura casta, cast'a omenimei.

Acestu procesu de streformare s'a inceputu. Elu este inse abia in stadiulu primu, tient'a este inca departe. Cum sta lucrulu in ac^esta privintia, ne putemu convinge din urmat^ori'a ic^ona a lui Parker.

„Se ne intipuimu, c^á ne aflámu intrunu tienutu din mediloculu Africeii, in carele amu gasi unu poporu inaintatu in cultura si civilizatiune, cu cetáti si sate cu fabrice, cu comerciu si arte.

Am aflá inse la acestu poporu, c^á clasele juristiloru, mediciloru si preotiloru se compunu din nesce ómeni, cari abia sciu serie si ceti.

Amu ved^e, c^á cunoscintiele juristiloru constau puru si simplu in recitarea de rostu a unoru legi ereditate dela antecesoru, fara ca s^e li vina vre odata in minte a se intrebá, daca aceste legi sunt drepte s^eu nu, si fara se cugete vre odata la imbunatatirea lorú; ér pre poporu l'am ved^e, c^á cu t^ote acestea dela astfelu de clasa de ómeni asc^epta, ca se fie aperatu in drepturile sale.

Am aflá mai departe, c^á medicii inca sunt totu asia fara de scientia ca si advocatii, nesce ómeni, a caroru cunoscintie constau in unele reguli de pracsá medicala inventiate dela parinti, cari reguli le aplica pe cale mecanica la pacienti nu d^ora pentru ca se le red^e sanatatea, ci curatu numai pentru ca se aiba unu isvoru de venitu, dupa carele se traiesca, fara ca s^e-se ocupe vre odata de a inaintá pe terenulu, pre care se afla; ér publiculu l'am ved^e, c^á cu t^ote acestea si-incredint^eza sanatatea s'a ingrigirei lorú. Se ne intipuimu apoi c^á preotii inca ar stá totu pe unu astfelu de stadiu de cultura. Scienti'a lorú intr^ega ar constá in recitarea unoru rugatiuni, cu cari indeplinescu ceremoniele religi^ose, ér candu este vorb'a de a dá unu sfatu poporeniloru, atunci amu ved^e, c^á vinu cu nesce lucruri, pre care intrebatoriulu le cun^osc^e tocma asia de bine ca si ei. Se ne intipuimu apoi, c^á ac^esta clasa de ómeni nu ia nici odata o carte in mana, din care se p^ota invetiá ceva, ci si-ar petrece totu timpulu in faeu nimic'a, ér cand ar veni vorb'a, c^á este necesaru, ca se caute a se perfectená, ii-ai audi dicendu: „Noi scimu destulu, pentru ca se putemu satisfac^e detorintieloru n^ostre, o cultura mai inalta nu se potrivescu cu starea n^ostra, ea ne ar conduce la in^oiri fara nici unu folosu, si ar produce numai nemultiemire, parintii nostri inca nu au sciutu mai multu.“ Se cugetámu acum, c^á aceste trei clase ar deveni unu obiectu de dispretiu, inc^átu nu ar intrá in ele dec^átu numai acei'a, cari s'au nascutu in ele, s^eu cari nu sunt buni de altu ceva, ér acei individi, cari aru voi se-si castige o cultura superio^{ra} le aru parasi, si s'aru aplicá pe alta cariera, fara s^e-se intreb^e, daca posedu pentru cutare chiamare talentulu si pregatirile necesarie, si astfelu amu ved^e pe multi ocupandu-se cu lucruri, pentru cari nu sunt nici dec^átu pregatiti.

Se ne intipuimu pe de alta parte, c^á facia de aceste trei clase decadiute din caus'a nescientiei esista nesce economi, industriasi de totu felulu, comercianti si altii, cari sunt totu atáti'a ómeni bine crescuti si independenti in cugetare, ómeni, cari posedu sc^ole in abundantia pentru generatiunile tinere, c^á in aceste sc^ole inflorescu scienti'a, ele conducu pe tinerime la intieptiune si virtute, c^á fie care individu are ocaziune a-si castigá pe langa cultur'a generala si o cultura speciala in o sc^ola de specialitate;

¹⁾ Schmidt K., Buch der Erziehung. 2. Auf. v. Lange. 1873. p. 8.

²⁾ M. v. Montaigne, Ansichten über die Erziehung der Kinder. v. k. Reimer. Pädagogische Bibliothek. Berlin. 14. Heft. 1870. p. 20.

³⁾ Jean Paul, Levana oder Erzieh-Lehre. §. 103.

*) Dupa „Paedagogium“ de Friedrich Dittes.

se ne intipiuim cu unu cuventu, cà tôte clasele poporului — afara de cele trei amintite — se compunu din ómeni in a càroru conveniri se audu discursuri frumóse, idei sanatóse, moravuri bune, si cari din anu in anu pasiescu totu mai multu pe calea desvoltării.

Ce amu dice noi, candu am aflá cà acésta tíera din Afric'a este in o astfeliu de situatiune? Ce amu dice noi, candu amu vedé, cà aici trei clase de ómeni, in locu de a cautá se-si castige càtu mai multa cultura, se multiemescu cu nesce cunoscintie cu totulu primitive, cu cari si-indeplinescu lucrulu, dupa carele traiescu? Amu dice de siguru, cà acésta tíera se afla intr'o stare fórté trista, perversa si decadiuta. Este destulu de reu, cà capeteniele acestei tíeri, ómenii mai culti si mai cu mînte nu se ocupa cu destula serio-sitate de acésta cestiune, nu lucra di si nópte, pentru ca se delatureze unu reu mare si atátu de evidentu. Este apoi si mai reu, cà ómeni de talentu sunt siliti a parasi carier'a, in carea s'au nascutu, si pentru carea au inclinatiune, numai din motivulu, cà aici nu-si afla loculu, ca se-si póta satisfice tendintiei loru de a-si puté cascigá o cultura superióra. Atari rele potu se obvina numai intr'o tíera pagana. Ele inse se voru delaturá prin acee'a, cà ómeni intielepti voru calatorí intr'acolo, si voru aduce lucrulu la o cale drépta.“

Nu trebue se lasámu inse, ca acesti ómeni se calatoréscá atátu de departe. Avemu necesitate de ei mai in apropiarea nóstra. Se schimbámu pucinu reportulu, si se punemu in locu de medici, preoti si juristi „mass'a cea mare a poporului“, a tinerimei, si vomu vedé, cà tier'a din fabul'a de sus se afla in Europ'a, séu mai bine disu este latita preste mai intréga Europ'a. Cu tôte acestea la noi in Helveti'a cea democratica chiar pe acésta masa remasa inderetru in cultura se radima viitoriulu. Ea este chiamata a resolví cestiunile cele mari, de cari se ocupa lumea, si cari au menitiunea de a reformá societatea pana in fundamentu.

Avemu destule motive, cari ne indreptatiescu a intrebá de unde provine acésta stare atátu de abnorma, care este caus'a, de mas'a cea mare a poporului este remasa atátu de inderetru in cestiunea cea mai insemnata.

Tem'a mea va aretá cu date istorice a mana cauzele, pentru cari se negliga cestiunea principala a poporului.

Karl Schmidt a enunciatu in cartea sa intitлата istori'a educatiunei si a instructiunei cuvintele: „Reformatiunea a prochiamatu conscienti'a de singurulu principiu alu spiritului, a prochiamatu democrati'a spiritului, si a redatu ratiunei drepturile ei. Educatiunea omului aparú ca indreptatita si necesaria, ba ca o detorintia santa a comunei crestine. Prin acést'a se nascú ideia scólei populare, carea din timpulu acest'a devine o putere decidiétoria. Scól'a populara este productulu propriu si proprietatea protestantismului“. De candu a enunciatu Karl Schmidt aceste cuvinte, ele se scriu in multe carti, si se invétia in multe scóle. In adeveru ele suna frumosu, dar cand e vorb'a de sunt adeverate séu nu, avemu se procedemu cu mare precautiune.

Pentru mass'a cea mare a poporului nu a produsu reformatiunea nimic in ceea ce privesce libertatea spirituala si religiósa, si in ceea ce privesce cultur'a generala a omului. Da, reformatiunea a creatu multe scóle, dar nesce scóle, in cari se vorbiá, si se suferiá numai o limba, pe carea poporulu nu o intielegea, scóle, cari instreinau de poporu pe elevii loru, scóle, cari au produsu o desbinare periculósa pentru seclii intre invetiati si mass'a cea mare a poporului.

Primulu planu de invetiamentu facutu de Melanchton si adoptatu de Luter pretinde espresu, ca invetiatorii se propuna numai in limb'a latina. Luter motivéza acésta pretensiune in urmatoriulu modu: „Este adeveratu, cà noi putem invetiá tôte in limb'a germana, dar pentru ce sunt limbile? Ele sunt téc'a, in

carea se baga cutitulu spiritului. Spiritulu santu nu este unu nebuunu, carele sè-se ocópe de lucruri minutióse. Elu in crestinismu a datu atát'a valóre limbiloru, încátu adesea le a adusu cu sene din ceriu“. Cerendu apoi locuitorii de prin orasie, ca pentru trebuintiele loru sè-se ridice scóli germane, reformatoriulu i-respinse cu cuvintele: „Da, dici tu, pentru ee ne este de folosu limb'a latina si alte limbi? Putem noi invetiá tôte in limb'a germana. Sciu si eu, durere, cà noi nemtii voimu se fimu, si se remanemu pentru totdeun'a bestie, animale simple, dupa cum ne numescu vecinii, si dupa cum si meritámu.“

Din timpulu acest'a incepura a se privi scólele germane de unu lucru netrebnicu si chiar stricatosu. Scólele germane din Vürtemberg se desfiintara, precum se dicea, „in onóra lui Ddieu.“ Toti banii publici, ce se adunara din desfiintiarea manastiriloru si din fundatiuni pie, se intrebuintiara numai pentru scólele latine. Invetiamentulu in aceste scóle era gratuitu. Daca se intemplá, ca ici colia prin orasie sè-se infientieze din necesitate vre o scóla germana, o atare scóla era urgisita, persecutata de invetiatorii din scólele latine, timbrata cu numele de scóla pentru vagabundi si desfiintiata de autoritati. Unde din intemplanie suferiau autoritátile politice astfeliu de scóle, ele se aflau in cea mai mare miseria. Scolarii trebuiau se platésca in-sisi pre invetiatori, ér acesti'a devenéu victima dispretiului generalu.

Poporulu dela tíera era mortu spiritualminte. La desvoltarea si cultur'a lui nu cugetá nimenea. „Elu traiá, precum se exprima Luter insusi, ca si animalele.“

Planulu de invetiamentu amintitu deveni unu planu de modelu pentru tôte, câte lu-urmara. In tôte se opresce sub amenintiare cu pedepse banali si alte pedepse limb'a germana.

Dupa 10 séu 12 ani de munca crunta (Comeniu dice 20 de ani) invetiá scolarulu cu ajutoriulu memorisarei limb'a latina, scriá si vorbiá latinesce, facea versuri latine; dar uitase limb'a materna, o despretiuiá, si cu ea depretuia si poporulu.

Dela aceste scóli si dela elevii loru nu se putea asteptá nimic pentru poporu si pentru cultur'a lui.

De altmintrelea nici in alte directiuni nu produsera nimic acele scóli. Invetiarea onoru cuvinte nentielesc nu dedea spiritului nici unu nutrementu sanatosu, nu-lu edificau. Acésta lipsa nu o sentiá inse nimenea. Ba nu arare ori se priviá de unu mare defectu, cà scriitorii vechi contineau idei. Acést'a se privea mai multu de o pedeca, decâtu de unu impulsu spre progresu. Viéti'a scolara inca nu erá nici decâtu atragatória. Batai'a cu diferite becie, cu pumnulu, sgariarea faciei si a ochiloru, apucarea si tragerea de peru si de urechi, palme preste capu si preste facia, vorbe murdare batjocuri de totu felulu erau la ordinea dílei in aceste scóle.

O astfeliu de purtare din partea invetiatoriloru provocá aceeaasi tienuta in scolari, pentru cà ce sameni, aceea resare.

(Va urmá.)

Discursulu rostitu de capelanulu Iosifu Ardeleanu la conferinti'a invetiatoréscá cercuala a Chisineulu tienuta in B.-Giula magiara la 16 Novembre 1878.

Onorabila conferintia presbitero-docentia! Acuma e anulu, de candu a intratu in viétia conferinti'a, la care ne-am coadunatu astadi in Domnu. Precum sciu despre mine, asia nu me indoiescu nici despre DVóstre, cà sunteti petrushi de scopulu, pentru care ne aflamu coadunati. De aci me simtu indreptatitu a sperá si a cere atentiunea pretiuita a DVóstre, ca se potu desfasiurá in termini scurti scopulu conferintiei nóstre.

Domniloru si Fratiloru!

Conferinti'a nóstra este condusa de acelu scopu santu, dela care aterna preste totu essistintia nóstra nationala, ér

in specie inffiorirea acestui cercu séu inspectoratu; ea este condusa de acelu scopu potentu, dela a caruia imbratisiare aterna érași prob'a n'óstra cea mai invederata, cà adeca, in càtu voimu, si in càtu suntemu noi calificati de a cuprinde interesele n'óstre, — si acelu scopu este — *interesarea n'óstra de cultivarea si luminarea poporului nostru.*

Voindu cineva se delibereze asupra esistintiei si independentiei cutarui poporu, neindoitu cà argumentulu celu mai puternicu trebue se-lu cerce in cultur'a si civilizatiunea lui, atátu in viéti'a privata, càtu si in cea sociala. De unde s'ar potea deduce apoi aceea, cà in care gradu sta cutare poporu in cultura, in acelasi gradu infloresce si materialminte; pentrucà pana candu luminatorii poporului se nesuiescu intru discutarea si desvoltarea celoru mai eficace cerintie ale timpului, pana atunci unu astfeliu de poporu, care este maturu si desteptatu a le p'rieepe — nu pregeta a dá espressione, propriaminte a-si realisá acelesi cerintie.

Daca cutare-va poporu nu se pórtá cu interesare facia de cerintiele timpului, aréta cà nu sta in acelu gradu alu culturei, care este de ajunsu pentru de a poté cuprinde cerintiele timpului, aréta cà este aprópe de total'a demoralisare si perire; dar aréta apoi si aceea, cà nu toti conducatorii lui posedu puterea de a-lu ridica la cultura . . . . .

De aceea in timpul de facia, candu mintea se incumeta a scrutá prin aventulu seu in cultura tóte tainele ce exista in universulu celu mare si admirabilu — numa iacela poporu póte contá la unu venitoriu securu, care se nesuiescu cu tóta seriositatea de a se ridicá la cultura si civilizatiune; — numai acelu individu póte ocupa locu demnu in societatea omenesca, care are cultura; fora acést'a este mai nepotint'osu, de càtu ori care alt'a captura a lui Dumnedieu. Eu se vedemu! Ce ar fi d. e. de copilasiulu celu gingasiu lasatu de sine, fora crescere, fora povetuiure, candu elu nu scie face deosebire in man'a drépta si stenga, candu elu nu scie, cà jocandu-se cu cutitul se póte taiá, jocandu-se cu foculu se póte arde. Neindoitu, cà ar peri. — Au ce socotiti, facatorii de rele nu cadu ei jert'fa ne culturei loru Ba, asia este! Se intrebamu numai de ucigatoriulu, care merge la locul de perdiare, cà ce l'a adusu la acést'a? Elu ne va respunde sus si tare cu o banuiéla nespusa, cà parintii nu au cugetatu la crescerea lui, nu a fostu cine se-lu povtúiesca la cele bune si la cunoscinti'a de Dumnedieu. Lucru prea firescu; càci celu ce nu cunósce, care este a 6 porunca, o póte si calcá. Esperienti'a ne aréta apoi si aceea, cà cu càtu se afla intr'o comuna bisericésa mai multi crestini buni si ómeni de omenia, cu atáta suntu mai pucini facetori de rele; si cu càtu suntu bisericile si scolele mai pline, cu atát'a suntu mai góle birturile si temnitiele.

Cultura trebue dara data poporului, si inca pre langa aceea staruintia, ca se nu remana din sinulu tenerimei macar unulu, care se nu cunósca datorintiele sale facia de Ddieu si facia de aprópele, valórea munciei si pecatulu lenevirei, si apoi ne vomu convinge, cà miser'i'a si nesciintia de astadi a poporului nostru va incetá!

Éta ce putere are cultur'a!

Si cine lu-póte ridicá pre poporu la cultura? Noi, Fratiloru! numai noi preotimea si invetiatorimea, cari avendu un'a si aceeasi rola apostolica, unulu si acelasi rangu ne aflamu in midiloculu lui, i-cunósceam partea cea buna si cea rea: scimu ce trebue lasatu si ce apucatu . . . ce trebue vindecatu, cu unu cuventu noi, cari suntemu alesu de Provedintia a colucrá d'impreuna mana in mana la sporirea binelui intre poporu.

De aci invederéza dara lipsa consfatuirei n'óstre rationale cu privire la cestiunile, ce se tienu mai cu séma de Biserica si scóla, de religiune si morala. Si se-mi credeti Domniloru si Fratiloru! cà o conferintia, care intrunesce in sine pre apostolii luminarei unui poporu, cu scopulu de

a ridica poporulu la cultura morala religiésa, cu scopulu de a se convinge intre sine, si unii pre altii, despre reformele, ce ar fi de a se introduce in viéti'a spre binele poporului, dicu, cà o conferintia cu asemeina scopuri, are rezultatu; pentru ca numai limpedirea cestiuniloru timporale, póte se ne arete calea, pre care mergendu, vomu ajunge cu poporulu nostru la dorit'a tinta . . . .

Candu noi, apostolii luminarei poporului, vomu incepe a cunósce valórea acestui principiu professatu de lumea culta, atunci precum va fi remunerata activitatea n'óstra, asia va fi romanulu de falnicu si gloriosu!

Garanti'a si viitoriulu lui, aterna dara Fratiloru dela zelulu nostru.

De aceea se cumpanimu dara tréb'a bine, si se ne apucamu cu mai multa interesare si cu mai mare zelu de cultivarea poporului nostru; càci negligandu acést'a — cutediú a dice -- cà preste pucinu poporulu nostru se va diformá intr'unu poporu coruptu si nebagatu in séma de cei ce tienu concurentia cu spiritulu timpului — de ce se-lu ferésca Dumnedieu, càci atunci o! amara ar fi sórtea sufletorulu n'óstre, candu pentru sórtea lui amu fi responsabili inaintea lui Dumnedieu si a posteritáti!

Descoperirea planetei Vulcan.

Este mai bine de unu deceniu, de cand intunecimele sórelui au devenitu de mare insemnatate pentru astronomie. In prim'a linie intunecimele solare servescu pentru a studiá si scrutá constitutiunea fisica a acestui colosu de pre firmamentu prin aplicarea analizei spectrale si a fotografiei. Cu deosebire sunt intunecimile totali de sóre cari le folosescu astronomii spre acestu scopu.

In anulu acést'a a avutu locu o intunecime de sóre in 29/17 iulie in America. Espeditiuni intregi astronomice, mai cu séma americane au luat parte la acestu fenomenu care pentru acelasi locu a suprafetiei pamentului abia se intempla ódata in 200 de ani. Intunecimea a duratu 3 minute, si in acestu timpu s'a luat o multime de fotografii a sórelui. Cu acésta ocaziune observa profesorele Watson, renumitu prin numeróse descoperiri planetarice, in partea sudica a sórelui cam in o distantia de 2° dela sóre óstea de marimea a patra in unu locu, unde dupa harte nu a existatu o atare stea; de aici renumitulu venatoriu de planete concludu cu mare probabilitate, cà acésta stea este o planeta intramercuriala, planeta intre sóre si Mercuriu. Acésta planeta in acelasi timpu a fostu observata si de catra profesorele Lewis Swift, unu observatoru ageru, care mai de unadi obtienú premiulu academiei de sciintia din Viena, pentru descoperirea unei noue comete. Catra unu reportoriu se exprima Swift, cà nu se indoiesce despre esistenti'a acestei planete, precum nu se indoiesce despre esistenti'a sa.

Descoperirea lui Vulcanu, astfelu s'a numitu nou'a planeta, este unu truímfu alu spiritului francesu, pentru cà inainte de alu observa ochiulu fisicu alu lui Watson, l'a observatu si fixatu ochiulu spiritului lui Leverrier, prin teorie. Este adeca unu faptu, cà miscarea lui Mercuriu in orbit'a sa este neregulata, si acésta neregularitate se póte explicá numai prin atractiunea masei unei planete, a carei existenta are locu intre sóre si Mercuriu. Leverrier urmari acésta idee, si calculá positiunea acestei planete, si a fost asemenea convinsu despre realitatea ei, precum se constata astadi, pe cand o nópte grea acopere osamintele acestui mare astronomu.

Prin descoperirea lui Vulcan, a planetei celei mai aprópe de sóre si a lui Neptun, a planetei celei mai departe dela sóre Leverrier a pusu coróna acelei opere grandióse scientifice, care se subsumá sub sistem'a solara, si numele lui va straluci in eternu pe langa alu lui Copernic, Galilei, Kepler si Newton. Din acésta cauza va fi, credu, de inte-

resu si la loculul seu a cunosce câte-va trasuri din viati'a sciintifica a acestui barbatu extraordinariu, cea mai mare capacitate astronomica a Franceiei.

Urban Jean Josefu Leverier s'a nascutu in 11 Martie, 1811 in St. Ló, departamentul La Manche, si a frecventatu mai anteu institutul politehnicu din Caen, si in urma, dupa-ce a obtinutu unu premiu pentru o tesa matematica, institutul politehnicu din Paris.

Terminandu studiile intrà in serviciulu statului si ocupà postulu de ingineru in regia din monopolu, unu postu pe care dupa doi ani l-a parasitu devenindu institutore in colegiulu Stanislas. In acestu timpu i se oferi ocasiunea de a conveni cu celebrulu Arago, directorele observatorelui, care cunoscendu eminentele talente a acestui barbatu june. l'a invitat a-si probà puterile in astronomia matematica. Primele lucrari ale lui Leverrier pe acestu terenu au fost calcarea pasagiului lui Mercuriu din anulu 1845 si orbit'a cometei lui Faye, si aceste doue lucrari au fost suficiente pentru a convinge pe Arago a fi castigatu o putere insemnata pentru astronomie. Arago nu incetà de alu insufleti si mai multu pentru acèsta sciintia si in anulu 1845 l'a consultatu a se ocupà cu studiulu miscarei plantei Uranu. Leverrier urmà consiliulu bunului seu conducetoru, a fost norocosu si a devenitu de o data prin descoperirea plantei Neptun, o celebritate europeana.

Istori'a remarcabilei descoperiri a acestei planete este armatoarea :

In 13 Martie 1782 descoperi Herschel planet'a Uran, care de atunci incoace se considerà a fi cea mai estrema planeta in sistem'a solara; adevratu este, cà si alti astronomi au vedutu pe Uran inainte de Herschel, insa fiind miscarea lui fòrte lina, nici unulu nu l'a tienutu a fi o planeta. Pe bas'a acelu observari vechi s'a determinatu orbit'a acestei planete, insa in deceniile urmatòre s'a constatatutu totu mai multu, cà positiunea adeverata nu convine cu ceea ce resulta din comptu si prin urmare nu se putea inca predice positiunea planetei pentru ori-ce timpu cu esactitatea receruta. Acèsta variatiune in miscarea lui Uran la inceputu nu se putea esplicà; Bouvard erà de credintia, cà o cauza òre-care necunoscuta isi essercità influenti'a sa asupra cursului acestei planete, era Besel afirmà la anulu 1840, cà probabilmente o planeta produce acele variatiuni neregulate a carei positiune se va determinà din actiunea essercitata asupra lui Uran. Atata transpirase in publicu, cand Leverrier luà lucrulu in mana. Elu nu numai l'a indeplinitu cu agerime de minte si cu norocu, ci si cu unu curaju, care merità cea mai inalta admiratiune si in 31 augustu 1846 a publicatu rezultatele muncii sale, dupa cari din colu de Uran ar esistà o planeta mare si cà acèsta planeta trebe se se afle in constelatiunea capriorului ceva mai spre resaritu dela steaua. Fiindcà pe atunci in Paris nu esistau mape celeste destulu de complete, asia in 18 septembrie 1846 scrise Leverrier lui Galle in Berlin spre a cautà planet'a in locul desemnatu. Epistol'a ajunse in Berlin in 23 septembrie diminiția si in nóptea din cea di aflà Galle nu departe de locul desemnatu de Leverrier o stea de marimea 8-a, care in mape lipsea cu totulu; in nóptea urmatòre continuà Galle observatiunea ei si vedindu cà cea stea isi mutase positiunea ei, asia a incetatu orice indoiala despre natur'a planetara a ei. Acèsta descoperire, care a urmatu simplaminte pe base teoretice, a desceptatu cu totu dreptulu o sensatiune ne mai pemenita in lumea culta; Leverrier eroulu dilei, deveni popularu, cele mai insemnate corporatiuni se intreceau in a-lu denumi de membrulu lor, putinu timpu dupa cea ajunse senatoru si in anulu 1854 dupa mórtea lui Arago, directorele observatorului nationalu, din Paris. Elu muri in 23 septembrie a. tr.

Constatandu-se faim'a americana despre descoperirea lui „Vulcan“ nu vom intrelassà ocasiunea bine venita de a

face cunoscuti pe lectori cu detaliurile acestei descoperiri; nu potu trece insa cu vederea de a observà, cà Lescarbault, unu medicu francezu, a sustienutu a fi vedutu acèsta planeta intra-mercuriale in 26 martiu 1859, fara ca alti astronomi de atunci in coace se fi pututu constatà existenti'a ei, din cauza cà este prea apròpe de sóre, care prin intensitatea sa lumina ilu face nevedintu.

Revista Sciintifica.

Program'a studiiloru din scòlele primare rurale din Romani'a.

Clas'a I.

Limb'a romana: Convorbiri in propositiuni scurte asupra objectelor cunoscute copiiloru. Despartirea propositiuniloru in vorbe si a vorbeloru in silabe. Deosebirea sunetelor vocali si consunanti. Literile de tipariu si de scrisu. Deprinderea gradata in citire si scriere formandu cuvinte din literile invetiate. Citire pe abecedaru.

Religiunea: Rugaciuni invetiate pe din afara.

Aritmetic'a: Scrierea si citirea numeriloru pana la 100. Adunarea si scaderea verbala si scrisa a unimiloru.

Caligrafi'a: Formarea literiloru prin aplicatiuni de linii drepte, curbe, oblice si ovale; scriere dupa modelu pe tabla si pe hartie.

Clas'a II.

Limb'a romana: Convorbiri asupra objectelor cari interesèza mai multu pe sateni. Partea I a cartii de citire cu esplicarea intuitiva a lucruriloru. Propositiuni. Deosebirea partiloru de cuventu. Deprinderi in scrisu. Recitare de poesii.

Religiunea: Citirea si nararea bucatiloru din vechiulu testamentu din cartea de lectura.

Aritmetic'a: Sistem'a numeratiunei, adunarea si scaderea cu mai multe cifre. Tabl'a inultirei din memorie.

Caligrafi'a: dupa modelu,

Clas'a III.

Limb'a romana: Convorbiri asupra lucruriloru din cerculu de intuitiune mai departatu de cunoscinti'a scolarului. Partea II a cartii de citire cu esplicare. Propositiuni simple si desvoltate. Subimpartirea partiloru de cuventu. Fleisiunea lor. Analis'a etimologica. Deprinderi in scrisu.

Istori'a nationala: Citirea si recitirea biografiloru: Trajan, Decebalu, Radu-Negru, Dragosu, Mirce, si Alexandru celu Bun.

Geografi'a: Geografia judetiului, purcediendu din scòla. Raporturile sateanului cu primari'a, sub-prefectur'a si prefectur'a. Consiliulu judetianu si comunalu. Desemnarea hartelor pe tabla si pe hartie.

Religiunea: Citirea si nararea bucatiloru din noulu testamentu din cartea de lectura.

Aritmetic'a: cele 4 operatiuni cu numerile intregi si decimale, probele lor. Probleme din viatia practica.

Caligrafi'a: Scrierea marunta dupa modelu, dupa carte si din memorie.

Clas'a IV.

Limb'a romana: Convorbiri si recitatiuni. Parte III a cartii de citire cu aplicatiuni. Propositiunea si fras'a; partile lor, analiza. Transformari si imitatiuni. Mici compuneri: scrisori, descrieri, modele de contracte si de invoieli.

Geografi'a: Geografia Romaniei si a tieriloru locuite de romani. Puterile Statului romanu si ale Domnului. Harta

Europei, statele si capitalele lor, pornindu de la centru catre periferie. Desemnarea hartiloru pe tabla si pe hartie.

Istori'a nationala (in modu biograficu): Vladu V., Stefan-cel-Mare, Mihaiu Viteazulu, Petru Raresiu, Mateiu Basarabu, Vasile Lupu, Brancoveanu, Gr. Ghica si Tudoru Vladimirescu.

Aritmetic'a: Repetirea decimaleloru. Unitatile de mesuri vechi si noi. Operatiuni cu fractiuni ordinare si cu numere complexe.

Caligrafia: Scrierea marunta de pe carti, de pe dic-tare si din memorie.

Desemnulu liniaru: Figurile geometrice, mesurarea suprafetieloru si capacitatiloru intr'unu modu practic.

Religiunea: Catechismulu: datoriile omului catre Dum-nedieu, catre sine, cu reguli de igiena, catre aprópele seu si catre patrie, drepturile si datoriile cetatianului.

NB. In tóte clasele se vor face exercitii de musica si de gimnastica, ca distractiune.

Vediuta si aprobata de Noi:

Ministru culteloru si instructiunei publice, *G. Chitiu*.

Imnu.

Dómne! a Ta 'nalta fire
Este plina de-o marire
Vecinica, stralucitoare
Ca si foculu celu de sore!

Dómne din marirea Ta
Dà si la natiunea mea!

Bratiulu Teu puternicu, tare
Tiene lumea 'n admirare,
Pe cei rei ii departéza,
Pe cei buni ii 'nbracisiazá

Dómne din puterea Ta
Dà si la natiunea mea!

Vocea Ta cu tonu-i blandu
Candn se-aude resunandu
Imperati, regi si popora
Ti-se 'nchiazá si Te-adora.

Dómne, da din vocea Ta,
Dà si la natiunea mea!

Ochiulu Teu unde privesce
Tóte 'ncanta, fericescu,
Tóte crescu si inflorescu
Si pe Tine te marescu.

Bunu esei Domne Tu-i veghiá
Si peste natiunea mea!!

Ionu Tripa.

Diverse.

— **Escelenti'a Sa** I. Preasantitulu Archiepiscopu si Metropolitu, *Mironu Romanu*, a sositu eri demineti'a, cu trenulu dela Budapesta, in mijloculu nostru, insocitu de Dlu deputatu dietalu *Parteniu Cosma*. Inaltulu ósne insocitu de Preasanti'a Sa Dlu Episcopu *Ioanu Metianu*, a binevoitu a cercetá institutul nostru pedagogicu-teologicu. Cu trenulu de 4 óre dupa meadii, Escelenti'a Sa a plecatu spre Sibiu, fiindu petrecutu la gar'a din Aradu de mai multi inteliginti din locu.

— **Proclamatieuna Domnitorului Carolu catre Dobrogeni**. Marele puteri europene, prin tratatulu din Berlin, au unitu tier'a vóstra cu Romania. Noi nu intramu in otarele vóstre, trase de Europa, ca cuceritori; dar, o sciti si voi, multu sange romanescu s'a versatu pentru desrobirea popóreloru din drépt'a Dunarei. Locuitoriloru de orice nationalitate si religie, Dobrogea, vechi'a posesie a lui Mircea-celu-Betranu si a lui Stefan-cel-Mare, de asta-di face parte din Romania. Voi de acum atarnati de unu statu, unde nu vointi'a arbitrara, ci numai legea desbatuta si in-

cuvintiatu de natie otaresce si ocarmuesce. Cele mai sante si mai scumpe bunuri ale omenirei, viétia, onórea si proprietatea, sunt puse sub scutul unei Constitutii pe care ne-o rávnescu multe natii straine. Religi'a vóstra, famili'a vóstra, pragulu casei vóstre vor fi aperate de legile nóstre, si nimeni nu le va putea lovi fara a-si primí legiuit'a pedépsa. Locuitori musulmani! Dreptatea Romaniei nu cunósce deosebire de nému si de religie. Credinti'a vóstra, famili'a vóstra vor fi aperate d'o potriua ca si ale crestiniloru. Afacerile religiei si ale familiei vor fi pentru voi incredintiate aperaturei muftiloru si judecatoriloru alesi din némulu, si legea vóstra. Si crestini, si musulmani, primiti dar cu incredere autoritatile romane; ele vinu cu a-nume insarcinare d'a pune capatu dureróseloru incercari prin care ati trecut, d'a vindecá ranele resboiului, d'a apará persón'a, averea si interesele vóstre legiuite in sfrisitu d'a ve desvoltá bun'a stare morala si materiala. Armat'a romana, care intra in Dobrogea, n'are alta chiecare de cátu d'a mantinea ordinea, si, modelu de disciplina, d'a ocrotí pacinic'a vostra vietuire. Salutati dar cu iubire drapelulu romanu, care va fi pentru noi drapelulu libertatii, drapelulu dreptatii si alu pacii. In curandu provinci'a vóstra, pe calea constitutionala, va priimi o organizatie definitiva, care va tiené séma de trebuintiele si de moravurile vóstre, care va asiedá pe temelii statornice positi'a vóstra cetatienésca. Pana atunci autoritatile romane au ca anteia indatorire de a cercetá si indetulá trebuintiele vóstre, de a ingrijí de bunulu vostru traiu, de a ve face a iubí tíer'a la a careia sórta de acum este lipita si sórtea vóstra. Ca anteia dovada parintesciei nóstre ingrijiri pentru voi, a dorintiei nóstre de a usurá greutatile vóstre, noi desfiintiamu dijm'a de ori-ce natura pentru anulu 1879. De la 1 Ianuarie, 1880, ea va fi inlocuita prin o dare banésca mai dreapta si mai usióra pentru agricultori. *Emleculu* (impositu pe capitalulu imobilaru din orasie si sate), impositulu pe venitululu imobiliaru din orasie, *temetuatul* (impositulu de 3 la suta asupra lucrului agricultoriloru si mestesiugariloru), impositulu asupra chiriei carciuneloru, cafeneloru, bacanieloru, hanuriloru, tóte aceste se vor preface de la 1 Ianuarie 1879 intr'o dare banésca mai usióra si mai drépta; ér bedelul (impositu pentru scutirea din armata) darea *entizalc* (tacsu de 2 si jumetate la suta pe vendiarea viteloru si tacs'a pe mori se desfiintieza cu totul. Si dar, chiecare bine-cuventarea celui a-Tot-Puternicu, in numele si cu invoierea Europei. Noi luamu astadi in stapanire provincia Dobrogea, care devine si este tiera romana, si tramitiendu-ve domnesc'a Nóstra salutare, ve uramu ca acésta di se devie, pentru acésta noua parte a Romaniei, inceputulu unui nou viitoru de pace si de inflorire, inceputulu bunului traiu si a infratirii intre fiii aceleiasi tieri. Datu-s'a in Bucuresti, la 14 Noemvrie, anulu gratiei 1878 si alu 13-lea alu Domniei Nóstre.

□ **Mesagiulu M. S. Domnit. Carolu** pentru deschiderea corpuriloru legiuitóre. *Domniloru senatori, Domniloru deputati!* Romania a intratu asta-di cu deplinatate in famili'a Stateloru de sine statatóre. Independenti'a sa este astadi recunoscuta de intrég'a Europa! Tóte marile Puteri ne dau necontentitu dovedi de bun'a lorvointia si de viulu interesu ce pórtá la desvoltarea si intarirea Statului Romanu in noile conditii ce i s'au creatu prin actulu internationalu de la Berlin. Delegatululu Romaniei lucréza alaturea cu delegatii mariloru Puteri in sinulu Comisiei europene caria este incredintiatu libertatea si imbunatatirea navigatiei marelui nostru fluviu. Autoritatile nóstre si armat'a nóstra, subochii Mei, au trecuturi Dunarea spre a luá in posesie Dobrogea, care prin tactatulu din Berlin s'a anexatu Romaniei! Organizati'a provisorie a acestei noue provincii este in cale de a fi indeplinita! Puterile limitrofe au regulatu representati'a loru diplomatica pe langa Statulu Romanu, in conformitate cu nou'a situatie a Romaniei independente. Noi am respunsu cu reciprocitate! In deosebi simtu multuimirea de a ve anuniciá, cá relatiile Mele cu Majestatea Sa

Imperatoarele Otomanilor s'au restatornicitu pe piciorulu unei depline amicitii, si conformu cu prerogativele statoloru independinte. Am firm'a convictie că si cele-alte mari puteri vor urmá in curandu esemplulu statoloru limitrofe! Grabnic'a si oficial'a statornicire a relatiilor diplomatice intre aceste state si intre Romani'a aterna in parte si de d-vóstra! In adeveru, in ultim'a sesiune estraordinara, d-vóstra patrioticu, si intieptu ati primitu tratatulu din Berlin in tóte dispositiile sale privitóre la Romania. Ceea ce erá de competin'ti'a d-vóstre ati facutu, ati indeplinitu. Mai apartiene in sa dvóstre de a pune, conformu cu Constitutiá nóstra, tiér'a in positie de a-si dá acele camere de revisie carora singure revine modificarea articoleloru constitutionale. Implinindu d-vóstra si acésta ultima indatorire eu aceasi lealitate care a presidatu la tóte lucrarele d-vóstre, am firm'a convictie că vor disparé ori ce greutale la statornicirea relatiilor diplomatice a tutoloru mariloru puteri cu statulu Romanu! Ast-felu, pe calea constitutionala, d-vóstra veti pune in curendu tiér'a in positie de a corespunde la acceptarile Europei, la interesulu moralu care insusi romanii 'l-au de a face se dispara din constituti'a nóstra principiulu ne mai potrivit cu luminile secolulu, acelu alu neegalitatei politice pentru cauza de religie! In intervalulu implinirei procedurii ce Constituti'a nóstra prevede in acésta materie, activitatea Dvóstre nu va remanea zadarnicita. Din potriava, ea va fi reclamata de mai multe reforme, ce imperiosu trebue a fi introduse in deosebitele ramuri ale serviciulu publicu. Cu tóte greutatile politice, prin care am trecut in mijloculu unui mare resboiu, multumita energiei natiei, a desvoltarei resurselor nóstre si a economiei ce a presidatu la cheltueli, starea nóstra financiara este buna, mai buna de câtu ea erá in ultimii nostri ani de pace. Acést'a veti constata-o cu ocazi'a studierii financiare. Legea comunala, care se ascépta de tiéra cu o legitima nerabdare, este deja in parte votata. D-vóstra nu veti voi a lasá neocompleta lucrarea inceputa! Prin bravur'a, prin abnegati'a ce mai cu deosebire a aretatu populati'a nóstra rurala in timpul resboiulu, ea a dobenditu titluri noue la tóta ingrijirea d-vóstre. Pentru desvoltarea buneii stari a acestei populatii, care in timpu de pace este insusi bogati'a Statulu, ér in timpu de resboiu a fost fal'a Natiei Romane, este neaperatu de a se votá mai multe legi si institutii economice! Mai presusu de tóte, d-vóstra ve veti grabi de a inzestrá tiér'a cu justitia populara, cu legea organizatiei judecatorieloru de pace, alu careia proiectu vi s'a presintatu inca din sesi'a trecut de ministrulu de justitie. Totu de o data, pentru a se stabili mai bine echilibrulu puteriloru in statu, si a se dá justitiabililoru mai mari garantii de o buna si nepartinitóre justitie, este, credu neaperatu ca principiulu inamovibilitatii se fie intinsu si la cele-alte trepte judecatoriesci; si ca responsabilitatea magistratulu inamovibilu se devie o realitate pentru toti, de susu si pana josu. In acestu sensu ministrulu de justitie ve va presintá in sesi'a acést'a unu proiectu de lege care se recomanda la tóta seriós'a d-vóstre atentie. Esperienti'a dobandita pe campulu de batae ne-a aratatu imbunatatirile cari se reclama de organizati'a puterii nóstre armate. Pentru grabnic'a introducere a acestoru imbunatatiri Eu compezu pe patrioticulu d-vóstre zelu. Guvernulu Meu de mai multu timpu are pregatite proiecte de legi pentru crutiarea paduriloru si pentru exploatarea minelor! N'am nevoie de a ve desfasurá câtu este de necesaru pentru interesele nóstre economice ca cu o ora mai inainte, aceste proiecte, se se prefaca in legi positive. Grabnic'a unire a sistemulu cáiloru nóstre ferate cu calea ferata Cernavoda-Chiustenge este imperiosu reclamata de interesele nóstre politice si comerciale. Ministerulu va supune maturei d-vóstre chibzuirii cuvenitulu proiectu de lege intru acést'a! In fie-care sesiune d-vóstra ati datu unu patrioticu si energicu concursu respandirei instructiei publice, atatu de trebuintiósa pentru desvoltarea fortieloru intelectuale si

morale ale natiei. Am firm'a convictie că si in acésta sesiune, scótele nóstre vor gasi in d-vóstra puternici sprijinitori! *Domniloru senatori Domniloru deputatii!* Cum vedeti, dinaintea d-vóstre se desfasuira o campie intinsa de activitate si de folositóre lucrari. D-vóstra si asta data, ca tot-d'a-una, ve veti aratá demni de frumoasa misie ce ve este incredintiata, a ceea de a satisface trebuintiele nationale, morale si materiale ale iubitei nóstre tieri! In timpul legislaturii d-vóstra, mari si europene evenimente s'au petrecutu la hotárele si in launtrulu Romaniei. De si cu crude sacrificii, nati'a romana a esitu in sa din mijloculu acestoru grave evenimente mai libera, mai puternica si mai stimata de câtu tot-d'a-una. D-vóstra ati luat part la aceste evenimente. D-vóstra ati saversitu mari fapte; ati proclamat si intemeiatu independinti'a Statulu Romanu; ati sprijinitu cu barbatie si cu demnitate drepturile nóstre nationale. Prin eroismulu soldatiloru nostri pe campulu de bataie, prin abnegati'a si sacrificiele de totu felulu ale fiiloru acestei tieri, prin luminatulu si patrioticulu d-vóstre concursu, Romania si-a redobenditu asta-di intre natii loculu, pe care o dinióra ilu avea in timpurile de marire ale istoriei sale! Meritul acestui insemnatu evenimentu revine in mare parte d-vóstre! Fiti dara siguri, că precum posteritatea nu va uitá marile acte ce s'au saversitu in dilele nóstre, asemenea istori'a nu va sterge de pe paginile sale numele acelor cari au impreuna lucratu la indeplinirea loru! Am dar credintia că d-vóstra, precum ati bine inceputu, ati bine percursu, asemenea veti bine saversi carier'a d-vóstre, legislativa! Si dar urandu bunu succesu activitatii d-vóstre, rogu pe Dumnediou ca se bine-cuvinteze lucrari le d-vóstre parlamentare pentru binele si prosperitateea mumei nóstre comune: iubit'a nóstra Románie. Sesiunea ordinara a Cameriloru legislative este deschisa. *Carol.*

— **Foi pedagogice.** Este anulu alu doilea, decandu mai multi invetiatori inteligenti din Bucuresci uniti sub devis'a: *Dumnediou — Umanitate — Patrie*, au inceputu publicatiunea unui diaru pedagogicu intitulatu „*Invetiatorulu.*“ De atunci, publicarea acestui diaru se continua cu multá diligintia si cu frumoase rezultate pe terenulu invetiamentulu si alu instructiei publice. Materialele instructive si didactice ce le publica in colónele sale, ilu face indispensabilu pentru fia care invetiatoriu. Foi'a „*Invetiatorulu*“ apare in 1 si 15 a facarei lune in fascicule de 1 cola avendu fiecare numeru unu adausu de jumetate cóla sub titlulu „*Didactica.*“ Pretiulu „*Invetiatorulu*“ cu „*Didactica*“ este de 10 lei noi, séu 4 fl. v. a. la anu. — La acestu lecu salutamu cu bucuria reaparitiunea foiei „*Scol'a Romana*“ a Dlu Vasile Petri, in Sibiu. In adeveru lips'a acestui organu pedagogicu erá fórt simtita de invetiatorii nostri si Dlu Petri face mare servitie invetiamentulu confesionalu continuandu publicarea organulu seu „*Scol'a romana*“ apare in fascicule lunare de 3 cóle cu pretiulu de 4 fl la anu si 2 fl. pe jumetate anu.

CONCURSE. 1—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci din comuna *Folia*, protopresbiteratulu Jebeliului, Cottulu Timisiului, se escrie concursu cu terminu pana la **25 Decembre 1878.** —

Emolumintele suntu in bani gata 140 fl. 11 jugere de pamentu aratoriu, 10 meti de gráu, 10 meti de cucuru, pentru conferintiele invetiatoresci 10 fl. 6 cloffori de paie din care are ase incaldi si scol'a, si cortelu liberu cu gradina pentru legumi. —

Doritorii de a ocupá acestu postu, au de a si tramite recursale sale instruate conformu dispusetiuniloru stat. org. si ale substerne Reverendisimulu D. protop. Alesandru Ioanovicu in Jebeliu, avendu in vre-o duminca ori serbatóre a se presentá in biserica pentru de a-si aratá desteritate in tipicu si cantarile bisericesci.

Folia in 13. Novembre 1878. Comitulu parochialu.

In contielegere cu protop. tractualu.

2-3.

Comitetulu administrativu alu fundatiunei „Elena Ghi-ba Birta“ publica concursu pentru unu stipendiu vacantu de 200. fl. v. a. la unu studentu din comitatulu Aradu, ori Bihoru, Bichisiu ori Cianadu, avendu recurentii se produca:

a) documentu că sunt de religiunea ortodocsa si de nationalitate romanii ori greci;

b) documentu cumca sunt orfani seraci, séu că parin-tii nu au midilóce pentru intretienerea lor la scóla;

c) documentu cumca au absolvitu celu pucinu clasele elemnetare cu succesu bunu, portare morala buna, si s'au promovatu in clase mai inalte. Cei cu mai multe pregatiri vor avé preferintia.

d) Rudeniile fericitei fundatóre vor avé preferintia intre cei de calificatiune egala,

Recursele instruite astfelu se vor inaintá la presi-diulu comitetului fundationalu pana la finea lui Decembre a. c.

Din siedenti'a comitetului fundationalu. Aradu $\frac{9}{18}$. Noembre, 1878.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopu si presiedinte comitetului,

Vincentiu Mangra, m. p.
notariulu comitetului.

2-3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci la scóla de baiati din comun'a *Chesintiu* inspectoratulu Lipovei, se escrie concursu cu terminu de alegere pe diu'a de **3. Decembre** stil. vechiu a. c.

Emolumintele suntu in bani 176 fl. 80 cr. val. aust. 60 meti de grau, 14. orgii de lemne din care are ase incaldí si scóla. 4. iugere de pamentu aratoriu, cortelu liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acésta statiune suntu poftiti recursele lor instruite in intielesulu statutului organicu si adresate comitetului parochialu a le trimite la subscrisulu in Lipov'a, si pana ia diu'a de alegere au se se presiute in vreo Dumineca séu serbatóre in biserica spre asi aretá desteritatea in cantari si tipicu.

Chesintiu in 29. Octomvre 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Cristoforu Giuchiciu**, inspectoru cercuralu de scóla.

3-3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci, la acum de nou infintiat'a II. scóla paralela din *Ohabaforgaciu*, de nou se escrie concursu, cu terminu de alegere pe diu'a de **21. Noemvre stil. vechiu a. c.** pe langa conditiunile publicate in acést'a fóia sub Nr. 33. 34. si 35.

Ohabaforgaciu, 24. Septemvre 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, prott. si insp. de scóle.

3-3.

Prin acést'a se deschide concursu pentru catedr'a de limb'a romana si de religiunea gr. or, carea catedra a devenitu in vacantia la archigimnasiulu catolicu din Temisiór'a, si e sistemisata provisoriu cu unu salariu anualu de 700 fl.

Recurentii, pana in finea lui Novembre stilulu nou alu an. cur, recursele lor adresate Ministeriului reg. ung. de cultu si de invetiamentu publicu, se le astérna la suprem'a directiune districtuala scolaru din Orade (nagyvárad tan. ker. főigazgatóság) adjustate cu adeverintie că au finitu intregulu cursu teologicu, suntu santiti de preoti si posedu calificatiunea pentru ambele catedre, atestate despre oficiile ce le-au purtatu si le pórtá.

Budapesta in 23. octomvre. 1878.

Dela Ministeriulu reg. ung. de cultu si instructiune publicu.

Pe bas'a decisului consistorialu din 6 Iuliu a. c. Nr. 1495/372 se escrie concursu pana la **10 decembre a. c.** pentru postulu de capelanu langa betranulu preotu din *Ecica romana* Chirilu Magda, de care postu capelanulu este impreunatu si unulu dintre cele 3 posturi invetiatoresci.

Capelanulu fiitoriu ca atare va avé un'a a trei'a parte din tóte competintiele si tacsele birali si stolari de la 400 nre de case, ér ca invetiatoriu va avé unu salariu de 200 fl. si câte 40 fl. bani de cortelu pe anu.

Dela recurinti se recere se fie absolvitu 8 clase gimnasiale si teologi'a cu calculi buni, si se fie depusu essamenulu de calificatiune cu calculu distinsu, receruta pentru parochiele de I. classa.

Recursele provediute si cu alte documinte prescise se vor naintá parintelui protopresbiteru tractualu *Vincentiu Sierbanu* in Banatu-Comlosiu.

Ecica'-romana, 8. Septembre 1878.

Comitetulu parochialu din Ecica'-romana.

In contielegere cu **Vincentiu Sierbanu**, protopopulu si insp. de scóle.

2-3.

Pentru intregirea parochiei *Lapusnicelu* in protopopia-tulu Mehadie se escrie concursu, cu terminu de **30 dile** dela I publicare, cu carea suntu impreunate urmatórele emoluminte:

a) un'a sesiune de 23 jugere de pamentu, éra pentru lipsindele 11 jugere se resplatescu dela statu cu 43. fl. 86. cr.

b) 120 fl. salariu in bani gata titulo biru si stola afara de nunti si alte functiuni.

c) Cuartiru liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a ocupá acésta parochia, au a-si substerne recursele instruite conformu statutului organicu si normeloru consistor. pana la terminulu amintitu, adresate comitetului parochialu la man'a adm. protopopescu M. O. D. Ioane Stefanovicu in Mehadia. —

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. adm. protopop: **I. Stefanovicu**.

2-3.

Se escrie concursu pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a *Jabuca*, protopresbiteratulu Versietiiului cottulu Timisiului cu terminu de alegere pe **19. Noembre**. a. c. stilulu vechiu.

Emolumintele suntu: 300 fl. V. A. 6 fl. pentru scrip-turistica, cuartiru liberu, 4 orgii de lemne din care se se incaldiesca si scóla, 1 jugeru de pamentu din care $\frac{1}{2}$ jugeru e viie, si spesele conferintiei 10 fl. V. A.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au de asi tremite recursele sale instruite conformu dispusetiuneloru statutulu org. si ale substerne adresate comitetului parochialu *Pré On. Domnu Ioane Popovicu* protopresbiterulu Versietiiului in Mercina per Varadia, avendu in vre-o domineca ori serbatóre a-se presenta in biserica pentru de a-si aretá desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci.

Jabuc'a in $\frac{25}{10}$ 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protterenu tractualu.